

BİLGİ ÇAĞINDA EĞİTİM

EDUCATION IN THE INFORMATION AGE

Yrd.Doç.Dr. Betül GARDA¹, Dr. Metehan TEMİZEL²

¹Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu. Konya

²Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu. Konya

bgarda@gmail.com, metehantemizel@hotmail.com

ÖZET

Tarihsel süreç içerisinde insanlığın toplumsal aşamaları ilkel toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu olarak sıralanabilir. Eğitim kurumları, toplumların kalkınmasında ve bilgi çağına uyumda önemli bir rol oynamaktadır. Organizasyonların varlıklarını sürdürebilmeleri, başarılı olabilmeleri ve gelecekle ilgili doğru tahmin yapabilmeleri için mümkün olduğunca çok bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Bilgiyi elde edecek ve organizasyon amaçları doğrultusunda kullanacak kişilerin gerekli eğitimi almış olmaları gerekir. Bunun temeli de eğitilmiş iş gücünden geçer. Bilgi ise, eğitim kurumları tarafından aktarılır. Eğitim kurumları bilginin üretildiği ve geliştirildiği ve insanlığın hizmetine sunulduğu kurumlardır. Türkiye’de uzmanlaşmış ara eleman ihtiyacı, bu amaçla kurulan meslek yüksekokulları tarafından karşılanmaktadır. Meslek yüksekokulları, sektörün ihtiyacı olan ara eleman niteliklerinin tespit edip, bu verilere dayanılarak öğrencilere gerek teorik gerekse pratik bilgileri vermesi sonucunda bilgi toplumunun özelliklerine uygun eleman yetiştirilmesi bazında hayati bir önem taşımaktadır. Bu çalışmada, meslek yüksekokullarının bilgi toplumuna nitelikli eleman yetiştirmekteki önemi vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Çağı, Değişim, Bilgi Toplumunda Eğitim.

SUMMARY

People’s social phases in the historical process can be listed as primitive society, agricultural society, industrial society and information society. Educational institutions play an important role in the development of the societies and the adaptation to the information age. Organisations should have as much information as possible for survive, successful and accurately prediction about the future. The people who obtain and use the information for the purpose of the organisation need to be trained as necessary. This is possible with the trained work force. Information is transmitted by educational institutions. Educational institutions are the sort of institutions that knowledge is produced and developed and presented there for the service of humanity. The need for intermediate specialized personnel in Turkey is provided by vocational schools which were established for this purpose. Vocational schools is vital for to detect the intermediate labor force qualifications of the industry needs and to give to the students both theoretical and practical knowledge based on these data and as a result of this, to train personnel in accordance with specifications. In this study, we emphasized the importance of vocational high schools in training qualified staff for information society.

Key Words: Information Age, Transformation, Education in Information Society.

GİRİŞ

Yaşadığımız çağa verilen sayısız isimlerden biri ‘Bilgi Çağı’dır. Bu çağın en önemli özelliklerinden biri, bilginin üretim faktörlerinin içinde sayılmasıdır. Bilgi ilkel çağda da üretilmesine rağmen, bu zaman diliminde ayrı bir önem kazanmıştır. Nedeni ise; bilginin üretim ve tüketim hızının artmış olmasıdır. Bu durum bilgi üretiminin miktar ve çeşitlilik yönünden artışına ilaveten bilginin eskime hızını da aynı oranda artırmasıdır. Bilginin karakteristik özelliğindeki bu dönüşüm, eğitimin okul dönemi ile yetinmeyip yaşamın tamamına yayılmasına neden olmuştur. Geçtiğimiz dönemlerde okul bilgisi bir yaşam boyu yeterli olabilirken, bilgi çağında, bilginin devamlı yenilenmesi gerektirmektedir. Bu durum yaşamın kendisini etkilediği gibi eğitim kurumlarının içerik ve biçimlerinde de farklılaştırmaktadır.

Sanayi devriminin yanı sıra bilgi toplumu da insanlık tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Bilgi toplumunu karakterize eden en önemli unsur bilgidir. Sanayi devrimi ile başlayan toplumsal dönüşüm, bilgi çağında da artan bir hızla sürmektedir. Bu dönüşüm, toplumu ve insanları değiştirmektedir. Değişen insan, toplumda sağlıklı ve mutlu bir birey olarak yaşamını sürdürebilmek için toplumun karakteristik özelliklerine uyum sağlamalıdır. Yani, insan bilgiyi yaşamının baskın etkiye sahip bir ögesi olarak kullanma yeteneğine sahip olmalıdır.

Bilgi çağında, yaşam boyu öğrenmeyi mümkün kılan yeni eğitim teknolojileri bulunmaktadır. Ayrıca, küreselleşme ve teknolojik gelişmenin doğal sonucu olarak; ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel alanlarda köklü değişimler yaşanmaktadır. Buna göre toplumlar, yaşanan olayları daha çok takip edebilmekte ve birbirlerinin eylem ve deneyimlerinden daha çok etkilenmektedir. Bu etkileşim sonucunda yaygınlaşan teknolojik gelişmeler, toplum düzenlerini beklenilenden daha hızlı ve daha çok etkilemektedir. Bu nedenle, bilgi çağında eğitilmiş insan gücüne olan ihtiyaç daha da artmış ve farklılaşmıştır.

Bilgi toplumunda, öncelikle bilgiyi üretmek, işlemek, saklamak, pazarlamak gibi faaliyetler önem kazanmıştır. Bu faaliyetlerin etkiliği bilim ve teknolojiye, araştırma-incelemeye ve eğitime bağlıdır. Bilgi çağında, bireylerin etkin bir şekilde öğrenebilmesi için, var olan bilgi bütünlerini tanımak, ezberlemek, depolamak ve bu bilgileri kullanmak yeterli bir öğrenme biçimi değildir. Bu nedenle bilgi toplumunun, bu bilgiyi nasıl öğrendiği üzerine yoğunlaşmak gerekmektedir. Yani Özkan’a göre (2009: 118); mevcut bilgiye sahip olmanın ötesinde, özellikle etkin bir üretilmesi için “öğrenmenin

öğrenilmesi”nin üzerinde önemle durulmalıdır. Bilgi çağının en önemli özelliği bilgi; bilgi toplumun en önemli özelliği ise bu bilgiyi nasıl öğreneceğini bilmektir. Bu da “öğrenmenin öğrenilmesi”nin önemini vurgulamaktadır.

1. Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçiş Aşamaları

İnsanlık tarihinin üç büyük evreden geçtiği var sayılır. Bu evreler sırasıyla; tarım toplumu, sanayi toplumu, bilgi toplumu şeklindedir. İlk dönemde insanlar küçük göçebe topluluklar halinde yaşar, avlanarak, meyve toplayarak ve hayvancılıkla geçinirlerdi. Yaklaşık on bin yıl önce, tarım devri başladığında köylüler, ekili topraklar oluşturarak kendi ürettiklerini tüketmekteydiler (Toffler, 1981: 32).

Zaman içerisinde üretimde kas gücünden makine gücüne geçiş olması nedeniyle sanayi toplumu kavramı gelişmiştir. Sanayi toplumuna geçişte yeni teknolojilerin üretim alanında kullanılması ile sosyal, politik ve kültürel alanlarda büyük değişiklikler olmuştur. Toplumsal yaşantının hemen her alanında, bireyin hem yaşantısını ve hem de faaliyetlerini kolaylaştıracak bir takım yeni araçların kullanılmasıyla birlikte toplumsal yaşantıda da yenilenmeler olmuştur. Bilginin önem ve değerinin müthiş bir hızla artması, yaşam düzeninin farklılaşmasına yol açmıştır (Yalçınkaya, 2001).

İlkel toplumlardaki ekonomik süreçte üretim düzeyi son derece düşüktür. Hiçbir şekilde tüketim fazlası yaratabilecek üretim düzeyine ulaşamamıştır. MÖ 800-600 bininci yılları başlangıç kabul eden ilkel dönem kendi içinde doğma (alt dönem), gelişme ve sona erme olarak üç bölüme ayrılmaktadır. Alt dönemde yenilen besinlerin doğadan toplanan meyve ve sebzelerden oluştuğu, insanlar arasında üretim faaliyetinin gerçekleşmediği, insanların sadece yaşamlarını sürdürece kadar besin sağladığı kabul edilmektedir. Yontulmuş taş, kemik ve ağaçlar insanların yaşamlarını sürdürmek için kullandığı aletlerdir. Tıpkı beslenme gibi korunma da minimum düzeydedir. Giyinme ve barınma bilinmemektedir (Ellul, 2003:167).

İlkel dönemin gelişme safhasında “ağaç ve taştan kesici aletler geliştirilmiş, yay ve okun devreye girmesi avcılıkta etkinliği artırmış. bitkisel ve hayvansal üretime başlanmıştır.”Sona erme döneminde üretim araçlarında önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bakırdan, bronzdan, ve demirden kesici aletler yapılmış, dokuma tezgahı ve toprak kap yapımında kullanılan tekerlek icat edilmiştir. Hayvancılığın ve zirai üretimin tohumları bu dönemde atılmış ilk toplumsal iş bölümü de bu sayede gerçekleşmiştir. İlkel üretim aşamasını köleci üretim aşaması izlemiştir. MÖ IV-III bininci yıllarda başlayıp MS V. yüzyıla kadar süren bu dönem köle emeğine dayalı üretim çok daha ucuz olduğu için, tercih ediliyordu.

Köleci üretimi feodalizm izledi. Toplumların geçirdiği üçüncü ekonomik aşama olarak kabul edilen feodalizm MS V -MS XVII yy arasında geniş bir zaman diliminde hüküm sürmüştür. Feodalizm her toprak ağasının bir yukarıdakine bağlı olduğu, toprak mülkiyetinin belli bir hiyerarşi içinde, bir alttaki asilzade yada toprak ağasına aktarıldığı, bunun karşılığında belli hizmetlerin beklendiği, pazar ekonomisinin ve özgür, ücretli emek dolaşımının gerçekleşmediği, aynı ekonominin egemen olduğu, toprakta çalışan köylünün yer değiştirme özgürlüğünün bulunmadığı bir toplumsal ekonomik siyasal düzendi (Şen ve Koç, 2002: 927).

Sanayi Devrimi:

1768'de James Watt'ın buhar makinesini icadı ile başlamıştır.

1800'lü yılların başında demir-çelik alanında,

1825 yıllarında ulaştırma sektöründe,

1850'lerde kimya sektöründe,

1875 yıllarında elektrik endüstrisi alanında,

1900'lü yılların başında benzin motoru alanındaki sanayileşme dalgalarıyla devam etmiştir.

Feodalizmin ardından gelen sanayi devrimi “bir seri teknolojik yeniliğin” üretim alanında kullanılmasının, ekonomik, sosyal politik ve kültürel alanlara yansımaları kapsayan bir süreç olarak gerçekleşmiştir. Sanayi devrim ile ortaya çıkan yeni teknolojiler yeni bir üretim ortamı ve yeni bir yaşam biçimi yaratmıştır. Tarım toplumundaki evlerde el tezgahlarında yapılan geleneksel toplumsal üretim yerini fabrikalarda makinelerle yapılan üretime bıraktı. Konut ve işyerlerinin birbirinden ayrılması “işten eve, evden işe insan trafiğinin doğmasına neden olmuştur. ” Fabrikalara dayalı kitlesel üretim kentleşmeyi ve kent yapısını değiştirmiş, toplumsal yapıyı etkilemiştir. Geleneksel büyük aileler yerine çekirdek aileler ortaya çıkmıştır (Şimşek ve Akın, 2003)

Geleneksel toplumun köylüleri endüstri işçisine, toprak sahibi aristokratlar, sermaye sahibi burjuvazilere dönüşmüştür. Toplumsal kurum ve yapılarla birlikte, toplumun diğer norm ve davranış kalıpları da yeniden şekillenmiştir. Rasyonel davranışlar görülmeye başlanmıştır. Yeni teknolojilerin kullanılması üretimde büyük artışları meydana getirirken artan işbölümü sayesinde verimlilik artışı sürekli sıçramalar yaşıyordu. Sanayileşmenin ilk yüzyılında hızla zenginleşen bir kesime karşılık boğaz tokluğuna çalışan ve hiç bir güvencesi olmayan ikinci bir grup oluştu. Özellikle sanayileşmenin ikinci dönemi denilen bu dönemde çarpık toplumsal yapının

iyileştirilmesi için sosyal güvenlik sistemleri ve politikaları ile toplumsal bütünleşmeye yönelik uygulamalar artırıldı. Sosyal politik ve kültürel açıdan bütünleşme sağlanmaya çalışıldı. Zaman içinde bu ikili sınıfsal yapı, ideolojiler ve dünya görüşleri şeklindeki zıtlaşmacı bir yapı içeren yeni bir dünya düzeninin kapısını açtı. Bu yapı Batı ve Doğu olarak adlandırılan iki bloğu içeriyordu(Çakır ve Yükseltürk, 2010)

Dünyanın politik ve ekonomik dengeleri, bu zıtlaşmacı ikili yapı üzerine kurularak soğuk savaş şeklinde varlığını sürdürdü. Sanayileşme sürecine katılmayan az gelişmiş ülkeler ise Üçüncü dünya olarak ayrı bir blok haline geldiler (Kaczynski, 2013).

Özellikle ABD’de sanayi toplumunun son döneminde tarımsal üretimin Milli Gelirde ve istihdamdaki ağırlığı %80’lerden %3-5’lere kadar düşerken sanayinin payı %50’lerden %40’ların altına inmiştir. Hizmetler sektörünün payı %60’ların üzerine çıkmıştır. Bu hizmet sektörünün bu dönemde doruk noktasına ulaşırken 1967’deki ekonomik durgunluk ve kriz ve hemen ardından gelen 68 gençlik hareketleri batının ulaştığı bu noktaya baş kaldırış şeklinde ortaya çıkmıştır (Şen ve Koç, 2002: 928).

1970’lerin başında dünya para düzeninde köklü değişiklikler oldu. 1944’lerde oluşturulan sabit kur sistemine geçildi. 1973’te patlak veren Dünya petrol krizi, batı bloğunda yeni teknolojileri uygulamak için fırsat yarattı. Her ne kadar bu uygulamalar batı ülkelerini düşük istihdama ve işsizliğe götürmüş olsa da yeni teknolojilerin uzun vadeli etkileri yeni bir çağı açacak nitelikteydi.

2. Bilgi Toplumu ve Özellikleri

Bilgi kavramı Latince “informato” kökünden gelmektedir. Genel olarak; düşünme, yargılama, okuma, gözlem ve deney yoluyla elde edilen “düşünsel ürün” ya da “öğrenilen şey” olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda bilgi, verilerin analiz edilerek karar vermek için anlamlı ve kullanılabilir hale getirilmesi veya yönetsel karar almada stratejik değeri olan işlenmiş veri anlamına gelmektedir (Çakır ve Yükseltürk, 2010: 505).

Sanayi toplumunun yerini alan bilgi toplumunun şekillenmesinde, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler etkili olmuştur. Üç yüz yıllık bir teknolojik dönüşümün sonucu olarak bilişim teknolojileri ortaya çıkmıştır. İlk olarak Konradiev, teknolojik dönüşümlerin, ekonomik büyüme ve toplumsal dönüşüme etkilerine dikkati çekmiştir. Konradiev’in Uzun Dalga Kuramı, ekonomik gerileme, durgunluk ve yeniden genişlemeye dayalıdır. Kuramda, sanayi devriminden günümüze kadar olan dönemde her biri yaklaşık 50 yıldan oluşan dört dalga bulunmaktadır. Bunlar, 1770-1830 yılları arasındaki “Erken Mekanizasyon”, 1830-1880 yılları arasındaki “Buhar Gücü /

Demiryolları”, 1880-1940 yılları arasındaki “Elektrik ve Ağır Sanayi” ve 1940-1980 yılları arasındaki “Kitle Üretimi” dönemleridir (Tekin vd, 2007: 57) .

Günümüzde yeni paradigma “Beşinci Dalga”dır. Çünkü, kitle üretimi döneminden farklı olarak daha esnek üretim modelleri ve dağınık talep türleri olan bir dönem ortaya çıkmaktadır. Beşinci dalganın temelinde bilgi ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmeler yatmaktadır. Mikro elektronik alanındaki gelişmelerle yükselmeye başlayan Beşinci Dalga, biyoteknoloji, yeni malzemeler ve uzay araştırmalarını kapsamaktadır (Toffler ve Toffler, 1997: VII- IX; Baş, 2009).

Günümüzde bilgi toplumu yada sanayi toplumuyla ilgili olarak dalga kuramından yararlanan ve öngörülerini büyük yankılar uyandıran gelecek bilimcilerinden biride Alvin Toffler’dir. Toffler, kitle üretimini, kitle dağıtımını, kitle medyasını ve sosyoekonomik homojenliği aşma adımını “kitlesizleştirmek” olarak tanımlamaktadır. Toffler’a göre; “Dikey bütünleşme, sinerji, ölçek ekonomisi ve hiyerarşik komuta-kontrol kurumu gibi şeylere duyulan endüstri çağı inancı yerini, dışardan kaynak almaya, ölçeğin asgariye indirilmesine, kâr merkezlerine, ağlara ve diğer farklı kurum şekillerine bırakıyor” (Toffler, 1981: 8).

Çalkantılı 1970’lerin ardından gelen 1980’lerde istikrar ön plana çıkmıştır. 1990’lar ise bilgi teknolojisi ve bilgi toplumunun stabil olma eğilimi ile büyüme ve kalkınma yönünden yeni bir hareketlilik ortaya çıkmıştır. Önceleri Sanayi Sonrası Toplum olarak adlandırılan bu çağ; Japonya’da iletişim devriminin sonuçları konusunda önemli çalışmalarda bulunan ve Johoka Shakai (bilgi toplumu) yaklaşımı olarak adlandırılan çalışmaları sürdüren kişilerin önde gelen isimlerinden biri olarak anılan Yoneji Masuda’nın 1981 yılında yazdığı Sanayi-Sonrası Toplum olarak Bilgi Toplumu isimli eser ile geniş kitlelerce de kabul görmüştür(Akın,2001,20). Masuda’ya göre; “bir toplumun belirli yapıdan başka bir yapıya geçişinden söz edebilmesi için kendisinin sosyal teknoloji adını verdiği bir teknoloji boyutunda, bir teknoloji değişikliği meydana gelmiş olmalıdır. Toplumsal teknoloji; toplumun bütün dokularına nüfuz ederek, onu başka bir sisteme dönüştürecek derin sosyal etkiler yaratan bir teknoloji türüdür. Bu niteliğe sahip teknolojiler; tarım ve sanayi toplumu aşamalarında tarım ve sanayi teknolojileri oluşmuştur. Bilgi toplumunda ise enformasyon teknolojisidir. ” (Şen ve Koç, 2002: 928)

Teknolojik dönüşüm, ekonomik gelişme ile sosyal-kurumsal değişimle bağımlı olduğundan bilgi teknolojisinin etkileri ekonomik ve sosyal koşullardan ayrı

değerlendirilememekte, ekonomik ve sosyal yapıdaki değişim de yeni teknolojilerle uyumlu olarak meydana gelmektedir (Tokol, 2003).

Bilgi toplumu, bilginin ve bilgiye dayalı teknolojilerin toplumdaki artan önemini vurgulayan bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve bilgi üzerine temellenen bir toplumsal yapıyı ifade etmektedir. Bilgi toplumunun ortaya çıkışındaki en önemli rolü ise, kuşkusuz iletişim teknolojilerindeki hızlı dönüşüm oynamaktadır. Yeni iletişim teknolojileri ile, bilginin zaman ve mekan sınırı tanımaksızın artan dolaşımı, toplumsal değişimin ardındaki temel dinamik gücü oluşturmaktadır. Bu dönüşüm sanayi toplumuna yeni boyutlar, yeni derinlikler ve yeni nitelik farklılaşmaları kazandırarak onu başkalaştırmakta; bu başkalaşım ise bilgi ekseninde şekillenen yeni toplumsal yapıları gündeme getirmektedir (Ertürk ve Kahvecioğlu, 2002: 912).

Toplumsal yapının şekillendirici gücü haline gelen bilgi ve bilgiye dayalı teknolojiler, ekonomik sistemde de bilgiyi merkeze alan bir yapının yani bilgi ekonomisinin gelişimine temel oluşturmaktadır (Çakır ve Yükseltürk, 2010: 506). Bilgi ekonomisi şeklindeki bir kavramlaştırmanın ardında, refahın yaratılmasında maddi kaynak ve sermayeden daha çok bilginin üstün konumda olması ve daha önemli bir rol üstlenmesi olgusunun olduğu söylenebilir. Bilginin ekonomik sistemde temel belirleyici faktör olmasıyla beraber, üretimde verimliliğin sermaye ve emek tarafından belirlendiği, para-mal-para döngüsünün, verimliliğin bilgi ve buluşlar tarafından belirlendiği para-bilgi-para döngüsüne dönüştüğü gözlenmektedir. Bu olgu, ekonomide malın yerine bilgiyi koymakta ve bilginin sürekli bir şekilde yeni ürünlerin yaratılmasında kullanılmasını öngörmektedir (Ertürk ve Kahvecioğlu, 2002: 913; Anderson, 2008: 5-7)

Bilgi toplumunun temel özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Tekin vd., 2007: 62-69):

- Bilgi toplumu, zihinsel yetenekleri geliştiren, bilgisayar teknolojisi tarafından biçimlendirilmektedir. Bilgisayarlar, bilginin kitlesel bir şekilde üretilmesini, işlenmesini, saklanmasını, dağıtılmasını ve tüketilmesini sağlayarak; bireylerin bilgi üretme kapasitesini yükseltmektedir.
- Bilgi çağında, bilişim teknolojileri nedeniyle ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel alanlar küreselleşme eğilimine girmiştir. Telekomünikasyon sistemlerinin coğrafik ülke sınırlarını ortadan kaldırması nedeniyle, bölgesel ve küresel gruplaşmaya dayalı bütünleşme eğilimleri artmıştır.

Bilgi Çağında Eğitim

Küreselleşme ile artık tedarik ve pazarlama küresel boyutta planlanmakta ve gerçekleştirilmektedir.

- Bilgi çağında, sektörlerin ayrımı tarım-sanayi-hizmetler-bilgi sektörleri şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bilgi sektörü; bilginin üretim, tüketim, dağıtım, pazarlama gibi işlevsel kullanımlarını kapsayan, bilgi-işlem ve iletişim donanım-dağıtım hizmetleridir. Bilgi bağlantılı sanayiler ve bilgi sektörü toplumsal yapıda büyük önem arz etmektedir.
- Bilgi toplumunda ekonominin en temel girdisi bilgi ve bilgili örgütlerdir. Bilgi, emek, sermaye ve doğal kaynaklardan önce birincil üretim faktörü olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, bilgi toplumunun en saygın toplumsal grubunu bilgi sektörü çalışanları oluşturur. Yaratıcılığın sadece insanda olduğu ve insanın değişimi yarattığı fikri benimsenmiştir.
- En önemli üretim faktörünün bilgi olduğu, bilgi toplumunda, örgüt yapıları bilgi-tabanlı, yönetim sistemleri birey merkezli bir biçimde yeniden yapılandırılmaktadır. Birden çok ve çelişkili amaçlar yerine, çok iyi tespit edilmiş amaç ve hedef vardır. Dolayısıyla, örgütlerin insan kaynağının geliştirilmesi, zihinsel sermayesi ve üretkenliği olağanüstü önemlidir.
- Bilgi çağında insanların sahip olması gereken nitelikler de değişmiştir. Bilgi toplumunda insanların sürekli değişen ve gelişen bilgileri ezberlemesi gereksiz ve olanaksız hale gelmiştir. Bilgi toplumundaki insanların; bilgiye nasıl erişebileceğini bilen, gerektiğinde ulaştığı bilgilerini kullanabilen ve yeni bilgiler üretebilen bireyler olması istenmektedir. Akpınar (1999) “toplumların plan ve yorum yapabilen, yeni bilgiler oluşturup sosyal ve teknik sorunlar için kafa yorabilen bireylere gereksinimi olduğunu ve bilgi çağının ancak bu tür bireylerden oluşan toplumlara yaşama hakkı verdiğini belirtmektedir”. (Aktaran: Gündüz ve Odabaşı, 2004: 43).
- Bilgi toplumu, örgütlü bir toplumdur. Hiyerarşi yerini, dairesel networke (ağ); sanayi toplumundaki temsili demokrasi yerini, katılımcı demokrasiye bırakmıştır. Bireyler, üyesi oldukları oluşumların yönetim ve denetim süreçlerine bilinçli olarak katılmaktadırlar (Toffler ve Toffler, 1997: VII-IX).

- Bilgi toplumunun temelinde muğlaklığa yer yoktur. Gizlilik yerine şeffaflık esastır. İletişimde en yoğun bilgi en alt kademede yer almaktadır.

3. Bilgi Çağında Teknolojik Dönüşüm

Bilgi çağında toplumsal değişim anlamlı, hızlı ve etki alanı geniştir. Bilgi toplumuna dönüşümü sağlayan faktörlerin temeli, bu çağa ait belli bir teknolojiye ve teknolojik alana dayanmaktadır. Dolayısıyla, toplumların ekonomik kalkınması teknolojide aldığı yolla doğru orantılıdır. Toplumsal değişimler ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel alanlarda meydana gelebilir. Bilgi çağında teknolojik değişim ilk olarak kendini ekonomik alanda göstermektedir. Üretim sürecinde yeni teknolojik gelişmeler kullanılarak uzmanlaşma ve işbölümünün doğmasını sağlar. Böylece yeni meslekler ve yeni iş alanları doğar. Yeni iş alanlarıyla ortaya çıkan toplumsal değişim, sosyal alanda da bir değişime neden olur. Sosyal alandaki değişim ise yeni tabakaların ve mesleklerin ihtiyacına göre şekillenir ve yeni sosyal grupların oluşmasında büyük rol oynar. Yeni sosyal grupların kendi etkinliklerini ön plana çıkarma çabası da siyasi alanda bir değişim ile sonuçlanır (Ellul, 2003: 447-455). Birbiriyle bağlantılı olan ekonomik, sosyal ve siyasi alanda değişimler en sonunda kültürel alanda değişimi de tetikler. Kültürel alanın değişimi farklı boyutlarda incelenebilir. Bunlardan biri de eğitimidir. Eğitim sistemlerinin bilgi çağının gereklerine cevap verecek nitelikte olması teknolojik bir altyapıya sahip olmasına bağlıdır (Berber, 2003:46-47)

Farklı bir bakış açısından ise; teknolojik değişim uzun vadede ticari başarı veya başarısızlıkta belirleyici bir rol oynamıştır (Akın, 2001: 228). Son yıllarda artan teknolojik değişim sanayi ve hizmet sektörlerinde önemli değişikliklere yol açmıştır (Güloğlu, 2003). Teknolojinin gelişmesini açıklamakta iki akım etkilidir. **Geleneksel yaklaşım**, zorunluluk ve fayda nosyonuna dayanır. Teknoloji ve gereksinimlerle ilgili ünlü bir Ezop masalında, susuzluktan ölmek üzere olan bir karganın rastladığı içinde az su bulunan bir ibrikten su içmeğe çalışmasıyla ilgilidir. Gagasının kısa olması sonucu suya ulaşamayan karga ibriği devirmeye çalışır. Fakat ibriğin ağır olması nedeniyle başaramaz. Ümitsiz karga etrafında bulunan çakıl taşlarını ibriğin içine atarak suyun seviyesini yükseltir ve suyu içerek ölümden kurtulur. Bu masal, icatların ihtiyaçlardan kaynaklandığının belirgin bir göstergesidir. Yorumcular, ihtiyaçların varlıklarını hissettirdikleri durumlarda, kişilerin, umutsuzluğa kapılmak yerine içine düştükleri açmazdan kurtulmak için yeni alet ve makineler icat etmekte zeka ve yaratıcılıklarını kullandıklarını belirtirler. Gereksinimin yaratıcı çabayı harekete geçirdiği inancı,

teknolojik etkinliği açıklamakta sürekli kullanılan bir görüşür (Şimşek,Akın,2003,10; Akın, 2001,228).

Fakat, teknoloji sadece insanlığın en temel ihtiyaçlarını karşılamak içinse, bu en temel ihtiyaçların neler olduğunu ve bu ihtiyaçları karşılamak için ne ölçüde bir karmaşık teknolojinin gerekli olduğunu saptamak gerekmektedir. Teknolojik dünyanın açıklanmasında organik evrim kuramına atıfta bulunan **evrimci yaklaşım** bu noktayı temel almaktadır (Yalçınkaya, 2001; Akın, 2001,228).

Cep telefonlarına gerçekten ihtiyaç duyulmakta mıdır? Artık herkes cep telefonlarının hayatımızdaki gerekliliğini sık sık vurgulamaktadır. Günümüzde cep telefonlarının kullanım yaşı ortaokul çağlarına kadar inmiştir. Oniki yaşlarındaki bir çocuk için cep telefonu gerçekten en temel ihtiyaçlarının arasında yer almalı mıdır? Ankesörlü veya kontrollü telefonların yaygınlaşmasına, bütün ofis ve evlerde sabit telefonların bulunmasına rağmen aile fertlerinin her biri cep telefonuna sahiptir. Sık sık değişen cep telefonu modasının takibinin de en temel ihtiyaçlar arasında sayılıp sayılmayacağı da ayrı bir tartışma konusudur (Russel, 2000: 389-391).

1876 yılında Otto'nun içten yanmalı motoru geliştirmesiyle başlayan otomobil icadı ciddi bir at krizi yada at kıtlığı sonucunda gerçekleşmemiştir. O dönemlerde motorlu ulaşım için duyulan ciddi bir toplumsal veya bireysel ihtiyacın karşılanmasını bekleyen sabırsız vatandaşlar yoktur. Hatta otomobil icadının ilk on yılında sadece bir eğlence aracı olarak kullanılmıştır. Burada vurgulanmak istenen, teknolojik buluşun yaratılmasında hayal gücünün önemidir. İcatların tetikleyicisinin sadece gereksinimler olduğunu savunanlar, oyun ve hayal gücünün etkisini dikkate almamışlardır (Şimşek ve Akın, 2003:11; Akın, 2001: 229).

Teknolojik gelişme, tanım olarak, kullanılmakta olan teknolojiye meydana gelen olumlu değişimlerdir. Daha geniş tanımıyla ise; mevcut üretim metotlarının geliştirilmesi, örgütün teçhizat ve yeni mamullerinin ıslahı, mamul maliyetlerinde tasarruf sağlanması gibi işletmenin ihtiyaç ve sorunlarını dikkate alan her çeşit gelişmedir (Yalçınkaya, 2001).

Bilgi toplumuna dönüşümün temelinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi yatmaktadır. Bu noktadaki görüş ayrılığı, teknolojinin sadece bilimin bir dalı olup olmadığı konusundadır. Eğer teknoloji sadece uygulamalı bir bilim ise ve bilim devrimsel araçlarla değişiyorsa teknolojik değişme de süresiz olmak zorundadır. Buradaki çelişki bilim adamlarının doğayı kontrol etmekte kullanılan bilgiyi toplamaya başlamalarından daha önce teknolojinin mevcut olmasında yatar. Bilinen en eski teknolojilerden olan, taş

alet imalatı, bir bilim dalı olan mineroloji ve jeolojinin ortaya çıkışından önce, iki milyon yıl boyunca değişimini sürdürmüştür. Antik çağlardan günümüze kadar bilimden bağımsız olarak üretilen ve ustalığa dayalı ilk ustalığa dayalı olan teknolojinin ilk yazılı kaynağının “encyclopedia” olduğu kabul edilmektedir. Bu kitap Jean d’Alembert ve Denis Diderot tarafından 18. yüzyılın ortalarında derlenmiştir. Bilime dayalı teknoloji üretimi ise 19. yüzyılın ortalarına doğru etkin olmaya başlamıştır (Ayhan, 2002: 8). Aynı zamanda teknoloji, bilimin yardımı olmaksızın gelişkin yapılar ve aletler yaratabilme kapasitesine de sahiptir. Buna Mısır piramitleri, Ortaçağ katedralleri, yel değirmenleri, su çarkları gibi bir çok örnek verilebilir. Sonuç olarak teknoloji, bilimsel buluşların rutin uygulaması olmaktan öte, modern endüstride bilime eşdeğer bir etkinliktir (Şimşek ve Akın, 2003: 12).

4. Bilgi Çağında Eğitim Anlayışının Değişimi

Bilgi çağında, bilgi toplumu olabilmenin yolu, eğitimin çalışma hayatının gereği olan bilgileri içermesinden geçmektedir. Sünbül’e göre (1998), bir ülkenin gelişebilmesi için yeterli sayı ve nitelikte yetişmiş insan gücüne ihtiyaç vardır ve bu insan gücünü sağlamak ancak o ülkenin eğitim sisteminin verimli biçimde çalışmasına bağlıdır. Öğretme-öğrenme süreçlerinin verimliliği ve nitelikli personel yetiştirmek için teknolojinin eğitimle bütünleştirilmesi gerekmektedir. Teknoloji, tüm eğitsel sorunları üstesinden gelebilecek bir çözüm olmamasına rağmen; günümüzde öğretim işlerinde kullanılması gereken bir zaruriyettir. Bu bağlamda, teknoloji, eğitimde ilerlemeyi sağlamakta önemli bir role sahiptir. Bu yüzden eğitimcilerin kendi çalışma alanlarıyla teknolojiyi birleştirmeleri zorunludur (Gündüz ve Odabaşı, 2004: 43-44).

Eğitim, bireylerin yetiştirilmesi sürecidir. Bu sürecin sonunda yetişmiş insan bilgi çağının ürünü olarak ortaya çıkar. Bilgi çağının eğitim anlayışı, kendisi öğrenmeyi sürdürebilen okulları gerektirmektedir. Öğrenen okullar, öğrenmeyi teşvik eden kurumlar olabilmek için, durmadan değişen aktif ve canlı bir kurum haline dönüşmek zorundadır. Bilgi çağının standartlarına uygun insanı yetiştirmekten sorumlu olan bu kurumlar, kalifiye işgücü ve kalitenin yükseltilmesi için uygun alanlardır. Böylece, nitelikli bir eğitimin ürünleri olan bu insanları çalıştıran örgütlerin verimlilikleri artar ve eğitim sırasında uygulanan kalite yönetimi ilke, araç ve yöntemleri hakkında bilgiye sahip bu insanlar içinde bulunduğu örgütte, bu ilke, teknik ve yöntemleri daha etkin bir biçimde kullanırlar. Bilgi çağında, bilgi, aktarılmakla öğretilemeyecek kadar çoğalmış ve geleneksel öğrenim yaş sınırlaması ortadan kalkmıştır. Artık sona ermiş bir eğitim dönemi yerini, yaşam boyu öğrenmeye bırakmıştır. Bu nedenle eğitim kurumları,

öğrencilerine sadece bilgiyi aktarmak yerine, daha çok bilgiye ulaşma yollarını öğretmek üzerine odaklanmıştır (Berber, 2003: 43; Baş, 2009).

Bilgi toplumu, eğitim kurumlarında farklı ilgi ve yeteneklere sahip öğrencilere hitap eden ve kendi içinde çeşitliliğe gidebilen esnek programlar uygulanmasını öngören bir eğitim anlayışını gerektirmektedir. Programda ortak zorunlu derslere ilaveten, öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarına cevap veren seçmeli derslerin bulunmalıdır. Ayrıca, benzer ilgi ve yeteneklere göre gruplandırılmış öğrenciler için ayrı programların yapılması daha uygun olacaktır. Sanayi çağındaki programlarda sınırlı bilginin öğrencilere aktarılıp, bunların ezberletilmesi söz konusudur. Ancak bilgi toplumunun merkezi konumundaki bireylerin ihtiyacı, bu tip kalıplaşmış bir programla giderilemez. Eğitim programı mutlaka öğrencinin düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirici düzeyde olmalıdır. Eğitimle kazanılan beceriler birey ve toplumun her alandaki gereksinmelerine cevap vermelidir. Bu beceriler, birey ve toplum arasındaki ilişkileri düzenleyerek uyumlu hale getirmeli ve bireye gerekli sosyal-kültürel ve psikolojik yeterlilikleri kazandırmalıdır (Gutmann, 2003: 16-17).

Bilgi çağında eğitim anlayışındaki değişiklikler kısaca şu şekilde özetlenebilir (Özden, 2002: 17; Gutmann, 2003: 11):

- Bilgiyi temel alan eğitim programları izlenmektedir. Eğitim, kalıp bilgilerin aktarıldığı bir süreç değil araştırmayı, deneyciliği, yaratıcılığı ve buluşçuluğu teşvik eden bir süreçtir.
- Bilgi çağında, öncelikle, bilgiye nasıl ulaşılabileceği öğretilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler aynı zamanda kendilerinin öğretmenine haline gelmiştir. Farklı bir deyişle, öğrenciler uygun düşünme, tartışma ve araştırma ortamlarında; daha fazla düşünen, tartışan, araştıran ve bulduklarını değerlendiren bireyler olarak yetiştirilmektedirler.
- Yetişkinler eğitim dışında bırakılmayarak, eğitim süreci yaşam boyu eğitime dönüşmüştür. Çünkü sürekli ve yüksek hızlı değişim öğrenilenlerin geçerliliğinin kısılmasına neden olmuş, bilgiler bir süre sonra yetersiz hale gelmektedir. Bu nedenle, yetişkinlerin de değişime uyumları açısından sürekli eğitimleri gerekmektedir.
- Eğitim kişisel yeteneklere ve farklılıklara uygun bir biçimde kişiye özel olarak çeşitlendirilmektedir. Eğitimde sadece sözel ve sayısal zekayı geliştirmek yerine,

görsel, ritmik ve benlik gelişimini de içine alan çok yönlü zihin gelişimi hedeflenecektir.

- Çeşitli seviyelerdeki eğitim kurumları arasındaki sınırlar kalkmıştır. Eğitim kişilerin tüm yaşantısının her alanındaki sürekli bir uğraş haline gelmiştir.
- İleri teknoloji ürünleri eğitimde önemli bir yer tutmaktadır.
- Bilgi çağında kişiler, eğitim konusunda daha bağımsızdır. Kendi kariyer gelişimlerini planlar ve kontrol ederler. Bu bağlamda, sürekli öğrenme bilgi çağında eğitimin en önemli özelliği olarak görülmektedir.

Tablo 1. Değişen Eğitim Modeli

Ölçütler	Sanayi Toplumu	Bilgi Toplumu Eğitim
Öğretmenin Rolü	Her şeyi bilen öğretmen, bilgi aktarıcı alanında	Yönlendirici, yol gösterici
Öğrencinin Rolü	Dinleyici, edilgen,	Aktif, işbirliğine dayalı
Yöneticinin Rolü	Yönetim lideri	Öğretim-yönetim lideri
Öğrenme Yöntemi	Sınıfta öğrenme	Kişisel araştırma
Öğrenme Şekli	Bireysel çalışmayla	Takım çalışmasıyla
Eğitim Programları	Standart eğitim	Değişken eğitim
İşgören Geliştirme	Hizmet-içi eğitim	Örgütsel öğrenme
Başarı Ölçütü	Ezberlenmiş bilgi	Kavramları çok boyutlu

Kaynak: (Balay, 2004: 68)

Özetle; teknoloji tarihini incelediğimizde, yakın yıllarda dünyadaki toplam bilgiye yakın miktarda bilgi üretildiğini göstermektedir. Üretilen veya teknolojiyi kullanarak elde edilen bilgi miktarı, olağanüstü büyüklüktedir. Şüphesiz ki; doğru bilgi veya yanlış bilgi olarak ifade edebileceğimiz bozulmada da ciddi artışlar vardır. Dolayısıyla ‘doğru bilginin’ daha yüksek öneme sahip olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Çünkü geçmişte sınırlı olan bilgi miktarı, günümüzde daha yüksek miktardadır ve gelecekte sınırları aşacak düzeyde yükselmesi beklenmektedir. Bu şartlar altında vurgulanması gereken nokta, doğru bilgiye ulaşırken, yanıltıcı veya anlık fayda sağlamayan verilerin ayıklanabilmesidir (<http://www.duyguguncesi.net/bilgi-caginda-egitim/> Erişim Tarihi: 29.11.2016).

5. Bilgi Toplumunda Meslek Yüksekokullarının Yeri ve Önemi

Bilgi Çağında Eğitim

Bilgi evriminin artan etkisi, 1976'dan itibaren bilgi çalışanlarının sayısını, tarım çalışanlarına, hizmet çalışanlarına ve imalat çalışanlarına baskın çıkacak oranlarda yükseltmiştir. Artık birçok insan fabrikalarda veya tarımsal alanlarda çalışmak yerine hukuk, sigorta, sağlık hizmetleri, eğitim ve satış sektörlerinin temelini almayı tercih etmektedir. Ayrıca bilgisayar yazılımları, dağıtım kanalları gibi iş ticareti hizmetleri sağlamaktadırlar. Bu işler, aslında yeni bilgi yaratma, depolama ve dağıtım temellidir.

Bilgi tabanlı ekonomilerde, bilişim teknolojisi ve sistemi büyük önem taşımaktadır. Örneğin, Bilişim teknolojisi; maliye, sigorta ve emlak gibi hizmet endüstrilerinde yatırılan sermayenin %70'inden fazlasını oluşturmaktadır. Birçok yönetici için bunun anlamı, bilişim teknolojisi kararlarının daha toplumsal yatırım kararları olacağı yönündedir. Kredi kartları, anlık paket dağıtımı ve dünya çapında rezervasyon sistemleri yeni bilişim teknoloji tabanlı hizmetlere örneklerdir. Dağıtılan bilgi ve teknoloji, ticari firmalar ve yöneticileri için kritik ve stratejik kaynaklar haline gelmektedirler. Bilgi çağında aktif işgücünün büyük bölümünü, mesleği doğrudan veya dolaylı bilgi üretimi, kullanımı, yönetimi yada dağıtımı olan bilgi çalışanları oluşturmaktadır. Bilgi toplumunda, bilgi-uzmanlık-danışmanlık temeline dayalı meslekleşme ön plandadır (Bassi, 1997: 25-27).

Eğitim kurumları, bilginin üretildiği, geliştirildiği ve kullanıma sunulduğu kurumlardır (Berber, 2003: 43). Bu nedenle eğitim kurumları, bilgi çağında toplumların kalkınmasında olduğu kadar; öğrencilerin bilgi çağına senkronize edilerek, organizasyonların ihtiyacı olan niteliklere sahip kalifiye elemanlar olarak yetiştirilmesinde de büyük önem taşımaktadır. Organizasyonların varlıklarını sürdürebilmeleri ve bilgi çağında başarıyı yakalamaları, ancak, gelecekle ilgili doğru tahminler yapabilmek için yeterli ve doğru bilgiye sahip olmaları ile mümkün olacaktır (Can, 1998: 55-69). Bilgiyi elde edecek ve organizasyon amaçlarına uygun biçimde doğru kullanacak, günümüz bilgi çalışanlarının ise, mesleklerinin gereği olan eğitimi almış olmaları öncelikli koşuldur. Bilgi çalışanlarının geliştirilmesinde, meslek yükseköğretimlerinin katkısı göz ardı edilemeyecek kadar yüksektir. Çünkü kalifiye bir çalışanın; mesleğinin gereği olan teorik ve pratik bilgiye sahip olması, bilgisayar ve gelişmiş elektronik ofis araçlarını kullanabilmesi ve en azından bir yabancı dil bilmesi gerekmektedir. Türkiye'de meslek yükseköğretim kurumları bu gerekleri sağlayacak bir eğitim programını uygulamaya çalışmaktadır (Özdemir, 1997).

1900'lü yılların eğitimi, geleneksel yapıdaki okullarda uygulanan bir tür 'kör öğretimi'dir (Banger, 2014). Bu eğitim anlayışında; yaratıcı hayaller kurmak, yenilikçi

fikirler üretmek ve her boyutta sorumluluğu geliştirmek mümkün olmamaktadır. Minimum düzeyde, geleneksel okullarda ‘çağdaş istek ve ihtiyaçları elde etmek’ imkan dahilinde görünmemektedir. Bu anlamda ‘hangi yaş diliminde olursa olsun öğrencinin’ özgürce kendisini ifade edebileceği yeni eğitim ortamlarına olan ihtiyacı maksimum düzeydedir. Böylece, öğrencilerin kendi motivasyon unsurlarını geliştirmelerine, farklı düşünebilme konusunda cesaretlenmelerine, kendileri ile ilgili bir özdenetim ve özdisiplin ruhu geliştirebilmelerine imkan sağlanacaktır.

Bilgi çağında meslek yüksekokulları, aktif, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı ara eleman yetiştirmenin yanı sıra, toplumsallaşma, topluma birlik ve dayanışma ruhu verme gibi işlevleri ile önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu sebeple verilen eğitimin yenilikçi olması gerekmektedir (Tezcan, 1992: 48-51). Bu bağlamda, meslek yüksekokullarının temel amacı, farklı ilgi ve becerilere sahip öğrencilere uygun eğitim programları uygulayarak, yaratıcı ve yenilikçi kalifiye ara eleman yetiştirmek olarak kabul edilebilir (Dhuey and Lipscomb, 2010).

Önceki dönemlerde olduğu gibi, bilgi çağında da, meslek yüksekokullarının ekonomik faydası oldukça ön plandadır. Yani, öğrencilerin iş yaşamının gereklerine uygun niteliklere kavuşması, daha iyi çalışma olanaklarına sahip olması ve toplumda yer edinebilmesinde meslek yüksekokulları önemli bir rol oynamaktadır. Bu sebeple, değişikliklere kolay uyum sağlayabilen, gerekli kararları hızlı ve doğru biçimde alabilen, değişimin gereklerini en kısa zamanda programlarına yansıtabilen bir okul kimliği geliştirmek temel ihtiyaç haline gelmiştir. Günümüzde iş bulma koşulların gittikçe daha özel ve uzmanlık gerektirecek bilgi ve becerilere dayanması, meslek yüksek okullarının görevlerini çeşitlendirerek artırmıştır (Toffler ve Toffler, 1997: VII- IX). Bu koşullar altında eğitimin gelişen ve değişen teknolojiye ayak uyduracak biçimde daha sistemli, açık ve kesintisiz yapılması gerekmektedir (Balay, 2004: 69).

Bilgi toplumunda okullara duyulan gereksinim göreceli olarak azalmıştır. Bilişim teknolojilerinin yaygın kullanımı nedeniyle, öğrenme, okul sınırlarının dışında, daha hızlı ve keyifli hale gelmiş olmakla birlikte bu durum, meslek yüksekokullarının bilgi üretmedeki önemini azaltmamış; aksine artırmıştır. Çünkü günümüzde bilgi daha yoğun ve kompleks bir nitelik kazanmıştır. Bu nedenle, bireyler gerekli bilgiyi arayıp bulma ve değerlendirme hususunda desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Meslek yüksekokulları, bireyleri bilgi süzme konusunda, daha bilinçli ve seçici olmaya yönelterek, onların kısa zamanda daha verimli çalışmasını sağlayabilirler.

Meslek yüksekokulları öğrencilerini, küresel değişim nedeniyle, sürekli yeniliğe açık, bilginin üretildiği, kullanıldığı ve geliştirildiği ortamlarda, ekip çalışmasına yatkın bir biçimde, özgün ve yaratıcı düşüncelerini geliştirmeyi hedefleyerek yetiştirmek zorundadır. Yeni eğitim kültüründe en belirgin özellik, takım halinde çalışma ve öğrenmedir. Bireylerin sürekli öğrenme arzusu içinde olmaları, yüksek motivasyon ve yüksek performansla çalışmalarını takım halinde öğrenme ve başarının ön koşullarıdır. Bilgi çağında eğitim alanındaki kültürel değişime uyum sağlayabilen öğrencilerin yetiştirilmesi için, meslek yüksekokulları eğitim programlarını güncel koşullara uygun hale getirmelidirler (Numanoğlu, 1999, 345).

Meslek yüksekokullarındaki öğrencilerin eğitim programlarında bulunması gereken temel özellikler aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir (Özkan, 2009: 129-131):

- Meslek yüksekokullarında uygulanan eğitim programlarının amaçları; bilgi toplumu insanında bulunması gereken özelliklere göre açıkça belirlenmiş olmalı, meslek gruplarının ait genel niteliklere ve amaçlara uyum sağlayarak, toplumsal ve bireysel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olmalıdır.
- Meslek yüksekokulları bilgiyi kullanan ve üreten, yaşam boyu öğrenmeyi ilke edinen; araştıran, kendisini ve çevresini geliştirmeye çalışan, işbirliği yapabilen, yeniliklere açık, yaratıcı, çok yönlü ve eleştirel düşünen, etkili iletişim kurabilen, sorunların çözümüne katkıda bulunan bireyler yetiştirmeye hizmet etmelidir.
- Öğrenci merkezli, aktif katılım sağlanan, bireysel düzeye indirgenebilen çeşitlendirilmiş esnek eğitim programlarıyla meslek yüksekokulları, öğrencilerin bilgi çağına senkronizasyonunu kolaylaştırmalı ve yol gösterici olmalıdır.
- Eğitim programlarının bireysel yeteneklere uygunluğu, okul ve öğrenci tarafından birlikte seçilerek kontrol edilmeli, öğrenciyi yüksek düzeyde güdülemeli, öğrenmeyi zevkli hale getirmeli, öğrenciye geleceğe yönelik kalifiye işgücü niteliğini kazandıracak bir kariyer planını öngörmelidir.
- Meslek yüksekokullarının eğitim programları; okul içi ve dışı her türlü kaynaktan yararlanmayı teşvik edici olmalıdır.
- Öğrencilerin başarı düzeyinin değerlendirilmesinde; bireysel yetenekler, iletişim becerileri, ekip çalışması yeterliliği, sezgi, muhakeme, yaratıcılık ve hayal gücü yetenekleri, öğrenme süreci esnasındaki gelişimleri ve süreç sonunda edinilen bilgiler dikkate alınmalıdır.

Ayrıca; günümüzde dönüşüme uğrayan diğer bir unsurda insani değerlerdir. Örneğin iletişim, bu çağın önemli alanlarından birisi olarak yaşamımıza yeni katkılarda bulunarak, yeni değerler üretmiştir. Özgürlük, sorumluluk ve etik gibi kavramların sosyal yaşantımızda daha fazla etkisi bulunmaktadır. Motivasyon, değerlendirme veya özdenetim gibi kavramlar günlük yaşamımızda daha sık kullanılmaktadır. Dünyanın ekonomik ve sosyal ilişkilerinin toplumları getirdiği noktada rekabet odak noktası haline gelmiştir. Dünyanın hızına ve ivmesine yetişebilmek için eğitim sistemimizin, öğretme ve öğrenme anlayışımızın tüm boyutlarda değiştirilmesi gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkeler eğitim sistemini, 'bir yaşam süreci' olarak ele alıp, bütünsel iletişime uygun sürekli geliştirmeye yönelik olarak benimsetmek durumundadır. Sonuç olarak; meslek yüksekokullarında uygulanan eğitimin niteliğine daha fazla dikkat etmek gerekmektedir.

Sonuç

Bilginin ve bilişim teknolojilerinin hızla gelişimiyle şekillenen ve ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanları kısa zamanda etkisi altına alan bilgi toplumu aşaması, sosyo-ekonomik gelişme sürecinde tarım toplumu ve sanayi toplumunun ötesinde üretimin ve verimliliğin hızla artmasına yol açmaktadır. Bilgi sektöründeki gelişmeler, insan faktörünün verimliliğine etkilerinden dolayı ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda da hızla yapısal değişimleri beraberinde getirmektedir. Her dönemin sosyal yapısı üzerinde etkili belirgin üretim değişkenleri bulunmaktadır. Tarım toplumundaki üretim değişkeni toprak, sanayi toplumunda hammadde ve bilgi toplumunda bilgidir. Bilgi, yapısı itibariyle hızlı değişir. Bilgi çağı sürecini tamamlamış veya tamamlamakta olan ülkelerin altyapısı bilgiyi işledikten sonra sonra üretime geçmeye uygundur. Bu altyapı, ancak doğru alana, zamanında yapılan yatırımlarla mümkündür. Bu nedenle eğitim, çağımızda yatırım yapılması gereken en önemli alanlardan biri olarak karşımıza çıkar. Bilgi toplumundaki bu gelişmelerle, insanın verimliliğinin artması, ekonomik gelişme düzeyinin artması, ayrıca bilimde ve teknolojiye yeni gelişmelerin ortaya çıkması sağlanmaktadır.

Bilgi toplumu olmanın gereği, insan sermayesi yatırımlarına verilen önemle doğru orantılıdır. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelerin bilgi toplumuna uyum sürecinde en önemli sorunu nitelikli işgücü açığıdır. Bilgi toplumunda nitelikli işgücü açığının giderilmesi mesleki eğitime, yüksek eğitime, eğitimin sürekliliğinin sağlanmasına bağlıdır. Bu bağlamda, bilim ve teknoloji alanında gelişmelerin sağlanması, üretim ve verimliliğin artması, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alandaki yapısal

Bilgi Çağında Eğitim

dönüşümlerin gerçekleştirilmesi amacıyla, önceliğin eğitimin kalitesinin artırılmasına vermesi büyük önem taşımaktadır.

Bilginin hızla gelişimiyle şekillenen ve ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanları kısa zamanda etkisi altına alan bilgi toplumu aşamasında, birey ve toplumun refah seviyesini yükseltmesi; bilgiye ulaşma, bilgiyi üretme ve kullanma becerisine bağlıdır. Bilgi çağını yaşayan gelişmiş ve refah düzeyi yüksek ülkelerde, eğitim kurumları; düşünen, bilgi üreten, sorun çözen, yaratıcı ve eleştirel düşünme gücüne sahip, ekip çalışmasına yapabilen, üretken, çağdaş ve öz güveni olan işgücü yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bilgi toplumunun çıktısı olan bilgi üretimini gerçekleştiren eğitim kurumlarından biri olan meslek yüksekokulları, bilgi toplumunu yönlendirip, şekillendirir. Ancak, bu yönlendirme önemli ölçüde, çağdaş eğitim programlarının uygulanmasına ve nitelikli eğitimin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Bilgi, yeniden ve sürekli üretilebilmeli, çoğalmalı, kolay ulaşılabilir ve taşınabilir olmalıdır. Çünkü günümüzde, bilgi ile ulaşılabilecek toplumsal gelişmeler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da önemli değişim ve gelişmelere neden olabilmektedir. Bu değişim ve gelişim, eğitim programları ve program geliştirme alanını öncelikle etkilemekte ve toplumun temel ihtiyaçlarına uygun eğitim programlarını da zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda değişimin en önemli yönlerinden biri yeni fırsatlar yaratmasıdır. Şayet değişim sürecine hakim olunursa, bilginin toplumsal gelişmişliği ve refahı getiren gücüne sahip olunabilir.

Kaynaklar

Toffler, A; Toffler H. (1997). Geleceği Yeniden Düşünmek (Çevirmen: Sinem Gül), İstanbul: Sabah Kitapları, VII-IX

Akın, H. B. (2001). Yeni Ekonomi. Konya: Çizgi Kitabevi.

Anderson, R. (2008) "Implications of the Information and Knowledge Society for Education". USA: Springer International Handbooks of Education. Volume 20, Issue 1, 5-22.

Balay, R.(2004). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 37, Sayı: 2, 61-82

Banger, G. (2014). "Bilgi Çağında Eğitim" <http://www.duyguguncesi.net/bilgi-caginda-egitim/> Erişim Tarihi: 29.11.2016

Bassi, L. (1997). "Harnessing The Power of Intellectual Capital". Training and Development, Vol 51, No 12, 25-30.

- Baş, G. (2009). "Küreselleşme ve Bilgi Toplumu." Eğitim Dergisi. Sayı: 24 (Ekim 2009).
- Berber, Ş. (2003). "Bilgi Çağında Eğitim". Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Ankara: Yıl: 7, Sayı: 2.
- Can, N. (1998). "Öğretmen ve Yöneticinin Etkinliğinin Öğretimdeki Rolü". Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 13.
- Çakır, R; Yükseltürk, E. (2010). "Bilgi Toplumu Olma Yolunda Öğrenen Organizasyonlar, Bilgi Yönetimi ve E-Öğrenme Üzerine Teorik Bir Çözümleme". Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 18, No 2, 501-512.
- Ellul, J. (2003). Teknoloji Toplumu. (Çevirmen: Musa Ceylan), İstanbul: Bakış Yayınları.
- Ertürk, H. ve Kahvecioğlu Y.(2002) "Bilgi Toplununun Risk Toplumuna Dönüşümünde. Tüketimin Yeri", Birinci Ulusal Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Kongresi, Kocaeli.
- Guttman, C. (2003). "Education in and for the Information Society". Paris: The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 7.
- Güloğlu, T. (2003). "Yeni Teknolojilerin Çalışma İlişkilerine Etkileri" http://www.sosyalsiyaset.net/documents/teknoloji_etkileri.htm Erişim Tarihi: 15.04.2011
- Gündüz, Ş. ve Odabaşı F. (January 2004)." Bilgi Çağında Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin Önemi", The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET January 2004 ISSN: 1303-6521, Vol:3, Iss:1, Article 7.
- Kaczynski, T.J. (2013). Sanayi Toplumu ve Geleceği. (Çevirmen: Kolektif), İstanbul: Kaos Yayınları
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi Toplumu-Eğitim-Yeni Kimlikler-II: Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 32, Sayı: 2, 341-350.
- Özdemir, S. (1997). Eğitimde Örgütsel Değişme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler. (4. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özkan, H. H. (2009). "Bilgi Toplumu Eğitim Programları". Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2, Sayı: 10
- Russel, G. (2000). "School Education in the Age of the Ubiquitous Network Computer". Technology in Society, 22, 389-400.

Şen, A. ve Koç, O.(2002) “Bilgi Toplumunun Taşıdığı Risk Unsurları”. Birinci Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Tebliğleri, Kocaeli, 925- 936.

http://www.ceterisparibus.net/kongre/kocaeli_1.htm

Şimşek, M. Ş. ve Akın, H.B. (2003). Teknoloji Yönetimi ve Örgütsel Değişim. Konya: Çizgi Kitabevi

Tekin, M.; Güleş, H.K.; Burgess, T. (2000). Değişen Dünyada Teknoloji Yönetimi. Konya.

Tekin, M.; Güleş, H.K.; Öğüt, A. (2007). Değişim Çağında Teknoloji Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.

Tezcan, M. (1992). Eğitim Sosyolojisi. (8. Baskı). Ankara.

Toffler, A. (1981). Üçüncü Dalga. (Çeviren: Ali Seden), İstanbul: Altın Kitaplar.

Yalçınkaya, T. (2001). “Sanayi ve Bilgi Toplumlarında Rekabet Ekonomisi” Rekabet Bülteni Dergisi, ESC Consulting Yayını, Yıl:2001, Sayı:5, 1-13.